

POSITIONES PHILO-
SOPHICAE

Quas eruditus Philos: Baccalaurei

GEORGIVS
MOYES PAN-
NONIUS,
ET

C A R O L V S
PIRCHINGER CLAV-
STRONEVBVRGENSIS
Austriacus,

PRO GRADU MAGI-
STERII SEV DOCTORATVS PHILO-
SOPHICI obtinendo in aula Academica Gra-
tij die Iulij propugnabit.

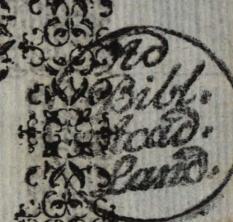
PRÆSIDE

R. P. GUILIELMO LA-
MORMAINI E SOCIETATE IESV
Philosophia Magistro & Professore
Ordinario.

GRÆCIL STYRIÆ,

Excudebat Georgius Widmanstadius.

M. DC. IV.

CONCLVSIONES PHL.
Iosophicæ
DE NOTITIA INTEL-
LECTVS CERTA AC EVI-
dente.

THÈSIS I.

NO TITIA OMNIS, QVÆ
humanâ conquiri potest in-
dustria, certa ac euidēs, duo-
rum capitum altero continet-
tur. Aut enim citra Mentis
nostræ ratiocinium ex nudo
simplicique rerum nascitur intuitu, & aliâ ac
aliâ consideratione Mens, Intellectus, Sup-
positio. Principium nuncupatur; Aut ex
duorum eiusmodi iudiciorum indubitata ac
minimè obscura veritate legitimo mētis no-
stræ discursu concluditur, & generali ac lato
scientiæ vocabulo potest appellari.

I I.

Genus postremum Stagirita, diuino pe-
nè vir ingenio, in duas aliquando, quandoq;
in tres, alias in quatuor, interdum etiam in
quinque distribuit classes; nunquam non re-
ctè. Quæ enim vel speculatiua vel practica
non sit nullam reperies; nullam, quæ aut na-
tura-

turalis, aut moralis, aut rationalis dici non possit; nullam, quæ vel ad sapientiæ, vel ad scientiæ pressius acceptæ, vel ad artis, vel ad prudentiæ ordinem commode non reuoetur. Neque verò temerè tres scientias totales speculantes, Physicam, Mathematicam, Theologiam, practicas duas Logicam & Ethiscami constituisse putandus est.

III.

His porrò nominibus aliæ actus subsunt, aliæ habitus: inter quæ longum latumque patet interuallum. Actus enim qualitas est ex se se fluxa, instabilis, cui necessario iuncta debeat esse intellectus, ut facultatis effectricis, actualis influentia; Habitus verò, firma, stabilis constanter in intellectu perseverans, quamuis & actus evanuerit, & vis intellectiva conquiescat. Illa hanc ut semen quoddam profundit profusumq; relinquit in facultate; hæc Rationem ad intelligendum expeditorem reddit, & ad actus eius efficiendos cooperatur.

III.

Quemadmodum nutriuntur habitus, atq; magis ac magis confortantur per actus, actibus, à quibus producti sunt, intensiores; ita debilitantur & corrumpuntur quoque per actus contrarios; quibus naturale est &

habitum illum extirpare, & aliud sibi conformem generare.

De Habitu Logico.

V.

Non dignitate, sed ad aliarum scientiarum cognitionem perfectè acquirendam necessitate, Logica scientia cæteris omnibus antecellit. Ea licet in docentem, & utentem diuidatur, non tamen diuersos habitus intellectus constituit.

VI.

Tres sunt humanæ mentis operationes, quas, veluti communia quædam scientiarum instrumenta, Logica contemplatur; simplex apprehensio, enunciatio, discursus.

VII.

Enunciatio est duorum conceptuum ut extremorum, interueniente tertio ut copula, compositio, semper vera aut falsa.

VIII.

Discursus est motus quidam intellectus procedens ex una notitia in aliam, quarum illam antecedentem, hanc consequentem.

VO-

vocant; Antecedens in syllogismo sunt præmissæ, quibus si assensum præbeas, conclusio-
ni dissentire non possis.

IX.

Nobilissima syllogismi species est De-
monstratio, quæ ut certam & evidentem pa-
riat scientiam, præmissis veris, primis, notio-
ribus, prioribus, necessarijs, causasque con-
clusionis continentibus constet necesse est.
Duplex est; Propter Quid, per causam:
Quia, per effectum.

X.

Definitio, Demonstrationis potissimæ
medium, est oratio ignoti manifestatiua: ea
non est nisi entium per se, vniuocorum, vni-
uersalium. Illa si non clarissima, at securissi-
ma metaphysicarum, quæ genus proximum
& differentiam ultimam continet.

*De habitu Physico in ordine ad prin-
cipia & causas corporis naturalis.*

XI.

Daria corporis naturalis principia
dari substantialis transmutatio
clamat. Materia, subiectum pri-
mum vniuerscuiusque, &c. suam.

B

pro-

propriam & peculiarem, ut essentiæ, iuxta Thomistas, sic & existentiæ actualem habet entitatem, quam Deo ut causæ vnicæ acceptam referre debet.

XII.

Hæc licet in corporibus diuersis numero sit diuersa, eiusdem tamen speciei est in omnibus. Cognoscitur illa à nobis per respectum & ordinem ad formam & compositum. Potentia, per quam apta est recipere formas, à parte rei, non est aliud quid ab ipsa,

XIII.

Quantitatem sibi coxuam, cæterorum materialium accidentium subiectum, ipsa sola proximè & immediate sustentat; ex quo fit, hanc, aliaque nonnulla accidentia, eandem numero in genito esse posse; quæ fuerat in eo, quod interijt.

XIV.

Forma, alterum corporis initium, vniata materiæ compositum substantiale constituit. Si corruptibilis sit, è foecunda materiæ potentia educitur, alias non. Nullum corpus pluribus numero constat formis substantiilibus.

XV.

Priuatio, hostis formæ, definitur negatio formæ in subiecto apto tempore à natura determinata.

determinato ; Generationis duntaxat est principium, non verò etiam eius, quod gignitur.

XVI.

Substantia naturalis præter formam, & materiam essentialiter quoque includit uniuersum, modum quendam absolutum & substantialem à partibus ex natura rei distinctum.

XVII.

Naturam optimè cum Aristotele principium, & causam motus, & quietis eius, in quo est primò & per se, & non secundum accidentem descripseris. Quæ ratio formæ & materiæ competit.

XVIII.

Artem naturæ simiam & limam dixeris; sic eius & imitatur & simulatur industriam, sic scabra & impolita illa naturæ opera polit, perficit, exornat.

XIX.

Mirum illud, quod hominis animo inexistens, eum ita dirigat, ita agentia materiæ doceat applicare, ut effectus adeò prodeant admirandi, quale Chymicum aurum, quod Arnoldus Villanouanus in Curia Romana spectandum dedit & examinandum.

XX.

Melius quam Grammatici, Rhetoresque ac Iurisconsulti, Philosophi nostri, iudicijs litibusque relegatis, Causam vocant principium per se influens esse in aliud, & duas assignant composito internas, Potentiam & Actum; externas Agentem & Finem.

XXI.

Materia vniuersè est id, ex quo fit aliquid. Et licet proprius & adæquatus eius effectus, quem natura intendit primariò, sit compositum substantiale: ab ea tamen etiam dependet tūm forma (hominis animā, opus digitorum DEI solius, excipio) tūm vnio, tūm etiam generatio ipsa.

XXII.

Quoniā forma vltimò complēt & perficit compositū, à Philosophis Ratio & quod quid èrat esse dicitur. Redditur ad causandū apta per informatiū potentiam, causat actu per eius exercitiū, informationē, dico, seu vniōnēm.

XXIII.

Causa efficiens est id, vnde primūm principium mutationis & quietis. Multiplex est. Si in agendo nulli particulari causa per se subordinetur, principalis est, vt prima & vniuersalissima, Deus Opt: Max: & secundarum

darum nonnullæ; Si secus, instrumentalis. Principalis vel similem sibi specie effectum producit, & vniuoca; vel non, & est æquiuoca. Rursus causarum necessaria hæc, libera illa, ut voluntas hominis, quæ, positis omnibus ad agendum prærequisitis, potest agere & non agere.

XXIII.

Quamuis forma substantialis entitate sua immediate sit actiua, nullaque substantia nisi ab aliqua substantia principaliter & immediate producatur: negandum tamen non est accidentia esse instrumenta substantiarum, & ad substantiam producendam proxime & immediate influere. Effectum, quos neq; vnuoca, neque sol producere potest, DEV M ipsum autorem & conseruatorem asserimus.

XXV.

Accidentia, quæ per emanationem fiunt, ferè ab ipsa substantia, cui sunt connaturalia, proueniunt. Cætera vel à substantia, vel ab accidente fiunt. Si omnia eiusdem speciei individua inter se substancialiter æquæ sunt perfecta: effectus ab uno productus, ab altero eiusdem speciei produci potuisset. Effectus semel corruptus naturaliter non potest, diuinitùs reproduci potest.

XXVI.

Finis, causarum ultima, prima est eo nomine, quod sua bonitate (vera vel apparente) ad agendum primò impellat & excitet. Celebris est finis in finem Cuius gratia, & fine Cui diuisio. Effectus finis sunt, quæcunque fiunt propter illum, mediorum electio, usus & desiderium ipsius, quies etiam & gaudium de eo consecuto.

XXVII.

Finis & efficiens causæ sunt cæteris absolute perfectiores, vel eo ipso, quod Deus rerum omnium effector sit, & suprema meta, materia formæ esse non possit. Forma quoque materiam post se relinquit. Causa naturâ semper, tempore nunquam, nobilitate effectum interdum antecellit.

*De Habitu Physico in ordine ad
corpora simplicia.*

XXVIII.

Orporum simplicium facile principis est cælum, quod quanto à nobis est remotius, tanto etiam ignotius.

tius. Illud materia & quantitate (eiusdem cum nostrate speciei) formaque constare dicitat Ratio, dubitat alicubi Philosophus.

XXIX.

In Mundi termino Cæli substantialiter innouabuntur : eorum astra à se inuicem & ab orbibus suis specie discrepant : mouentur ab assitentibus intelligentijs.

XXX.

Elementum est id, in quod cætera corpora diuiduntur, in quibus inest potentia vel actu, ipsum autem est indiuisibile in diuersa secundum speciem. Quadruplex primarum qualitatum combinatio quatuor arguit clementia; calor cum siccitate ignem ; cum humiditate aërem ; frigus humiditati aquam, siccitati iunctum terram ; Ambæ cuiusque in gradu summo.

XXXI.

Calor congregat homogenea per se, per accidens segregat heterogenea ; frigus homogenea & heterogenea congregat ; humidum alieno facile, difficilè proprio termino, siccum contrà, proprio facile, alieno difficilè terminatur. Siccitas humiditasque cæteris comparata & iuxta secundarium munus spectata, passiuæ videntur solentq; dici.

Primæ

XXXII.

Primæ qualitates & secundarum nonnullæ primæ & tertiae speciei intendi & remitti possunt. Intensione nouum gradum, eiusdem essentiæ, ad priores addi asseveramus.

XXXIII.

Licet qualitates secundum se spectatae nullum habeant intensionis definitum terminum: tamen subiectum recipere, vel agens naturale nisi certo gradu eas intendere non potest.

XXXI III.

Docet experientia qualitatem à forma, cui est connaturalis, sæpè numero intendi, sicuti etiam contrariam in gradu remisso secum in eodem subiecto compati, non etiam in intenso.

De Habitu Physico in ordine ad corpus animatum.

XXXV.

Nobilitate corpora omnia superat Viuens ac Animatum. Anima est actus primus corporis Phy-

Physici organici potentia vitam habentis.
Animarū alia est vegetatiua solūm; alia etiam
sensitiua; alia insuper rationalis, quæ soli &
omni homini competit.

XXXVI.

Viuenti ut se se conseruet, Nutritiua, vt
perficiat & iustum acquirat magnitudinem,
Augmentatiua, vt propaget, Generatiua fa-
cultas attributa est. Nutritione materia ali-
menti materiæ viuentis (vt augmentatione
quantitas quātitati) adglutinatur, eiusq; for-
ma induitur. Generatio Aristotelica vniuer-
se est mutatio totius in totum nullo remanē-
te sensibili ut subiecto eodem; Viuentis autē,
est processio viuentis à viuente seu principio
vitæ coniuncto, in similitudinem naturæ.

XXXVII.

Augmentationi, ante statum consisten-
tia (qui omnium partium unus esse non po-
test) rarefactio coniuncta est; per hanc nulla
noua quantitas acquiritur, sed localis dun-
tax extensio, quantitatis modus.

XXXVIII.

Vt nulla est pars humidi determinata in
animali perfecto, in quam nativus calor non
agat, sic nulla, quæ per nutritionem non repa-
retur.

C

Ele-

XXXIX.

Elementum purum viuentis alimentum, saltem diuturnum, esse non potest. Et quatuor humoribus, qui in hepate specie distincti ab inuicem gignuntur, solus sanguis immediatè animal sanguineum nutrit.

XL.

Potentiae nutritiæ subordinantur vis concoctiua, qua præparatur cibus in ventriculo, hepate, venis; Attractiua, qua quodq; membrum conueniens sibi prolectat nutrimentum: Retentiuæ, quæ idem detinet: Expulsiua, quæ inutile respuit ac remouet. Galenus addit Appetitiuam, Distributiua, Secretiuam; quæ omnes in vna parte, sola differunt ratione.

XLI.

Sensitiæ potentiaæ externæ numerantur quinque; Visus, Auditus, &c. à quibusdam interhæ totidem; Sensus communis, Imaginatiua, Æstimatiua, Phantasia, Memoria, quæ nobis cum brutis nonnullis sunt communes. Illæ in eodem indiuiduo discrepant, hæ non item, sed sola ratione, ut probabilior habet opinio.

XLII.

Cæteri sensus externi singulas obtinent sedes, Tactus plurimas; Interni in solo toto que

que degunt cerebro. Cerebrum temperatissima est officina spirituum, quos vocant animales, eo quod tensioni motionique subserviant.

XLIII.

Lumen & colores Visu, Sonus Auditu, Gustatu sapor, odor Olfactu, primæ qualitates vno cognoscuntur Tactu, quantitas, &c. multis. Vnde illa propria sensibilia, hæc verò commune dici potest.

XLIII.

Sensus internus commune sine propriis potest, externus percipere non potest. Vtriusque vim transcendit vniuersale, iudicium, discursus.

XLV.

Intellectus acumine suo peruidet & penetrat vniuersa; Media, Summa Infima; quæ apud nos sunt, quæ supra; Cœlos, Intelligencias, D E V M; demùm in se reuoluens, & semetipsum, & quibus ipse imbutus est formas cognoscit, siue illæ sint impressæ seu expressæ: quarum illæ enim species intelligibiles, & præcedunt, hæc verba mentis dicuntur & actionem terminant intellectus.

XLVI.

Sensem appetitus naturalis, & ferè motus aliquis, intellectum verò liberalius, id est,

C 2 volun-

voluntas comitatūr. Primus vel est Concupiscentia, qua appetimus congrua, vel Ira, qua incommoda refugimus in corde; alter sedem habet in animo.

XLIX

De Habitu Sapientiae.

XLVII.

Sapientiae habitus adeo est excellens ut secundum Simonidem solus Deus eum habeat, eiusque posiesatio humanam excedere videatur, materiam subiectam habet communem entis rationem, intelligentias, Deum rerum omnium conditorem.

XLVIII.

Entis rationem ab eius differentijs vel ex natura rei distinctam, vel per intellectum abstractam, præcisamque, nullam agnoscimus, formalem, qui omnia quatenus sunt essentiae potentes existere, nullum determinatum ens iuxta propriam rationem expressè repræsentet dari etiam asseueramus.

XLIX.

Quod huic obijcitur de Deo & creaturis propriæ proportionis analogia prædicatur,

tur, cum eoque Vnum, Verum, Bonum veluti passiones ita conuertuntur, vt absolutè loquendo ei nihil superaddant, aliquid tamen significant exprestè, quod illud confusè solum explicabat.

L.

Ens aliud est vniuersale, vnum aptum inesse multis dicique de multis non æquiuocè, Cuiusmodi est, Genus, differentia, species, Proprium, quod necessario & Accidens, quod contingenter essentiaæ connexum est; aliud singulare, quod cum aliqua sui multiplicatione in multis esse non potest.

LI.

Singularitas siue hæcceitas cum natura in Creatis omnibus compositionem facit metaphysicam, sicut & esse cum essentia, cum genere differentia. Deus vt optimus, immensus, immobilis ita longè est simplicissimus.

*Cui laus et honos in saecula
seculorum.*

